

**SCIENTIFIC
COLLECTION
INTERCONF+**

No 71
August, 2021

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 3rd
International Scientific
and Practical Conference

**CURRENT ISSUES AND PROSPECTS FOR THE
DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC RESEARCH**

ORLÉANS, FRANCE

19-20.08.2021

InterConf
Scientific Publishing Center

SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF»

No 71 | August, 2021

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference

CURRENT ISSUES AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC RESEARCH

ORLÉANS, FRANCE

19-20.08.2021

ORLÉANS
2021

UDC 001.1

S 40 *Scientific Collection «InterConf», (71): with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research» (August 19-20, 2021). Orléans, France: Epi, 2021. 412 p.*

ISBN 978-2-7045-4521-6

DOI 10.51582/interconf.19-20.08.2021

EDITOR COORDINATOR

Anna Svoboda

Doctoral student
University of Economics, Czech Republic
annasvobodaprague@yahoo.com

Mariia Granko

Coordination Director in Ukraine
Scientific Publishing Center InterConf
info@interconf.top

EDITORIAL BOARD

Temur Narbaev (PhD)

Tashkent Pediatric Medical Institute,
Republic of Uzbekistan;
temur1972@inbox.ru

Dan Goltsman (Doctoral student)

Riga Stradiņš University, Republic of Latvia;

Katherine Richard (DSc in Law),
Hasselt University, Kingdom of Belgium
katherine.richard@protonmail.com;

Richard Brouillet (LL.B.),
University of Ottawa, Canada;

Stanyslav Novak (DSc in Engineering)
University of Warsaw, Poland
novaks657@gmail.com;

Mark Alexandr Wagner (DSc. in Psychology)
University of Vienna, Austria
mw6002832@gmail.com;

Elise Bant (LL.D.),
The University of Sydney, Australia;

Alexander Schieler (PhD in Sociology),
Transilvania University of Brasov, Romania

Dmytro Marchenko (PhD in Engineering)
Mykolayiv National Agrarian University
(MNAU), Ukraine;

Rakhmonov Aziz Bositovich (PhD in Pedagogy)
Uzbek State University of World Languages,
Republic of Uzbekistan;

Dr. Albena Yaneva (DSc. in Sociology and Antropology),
Manchester School of Architecture, UK;

Vera Gorak (PhD in Economics)
Karlovarská Krajská Nemocnice, Czech Republic
veragorak.assist@gmail.com;

Polina Vuitsik (PhD in Economics)
Jagiellonian University, Poland
p.vuitsik.prof@gmail.com;

Kanako Tanaka (PhD in Engineering),
Japan Science and Technology Agency, Japan;

George McGrown (PhD in Finance)
University of Florida, USA
mcgrown.geor@gmail.com;

Vagif Sultanly (DSc in Philology)
Baku State University, Republic of Azerbaijan

If you have any questions or concerns, please contact a coordinator Mariia Granko.

The recommended styles of citation:

1. Surname N. (2021). Title of article or abstract. *Scientific Collection «InterConf», (71): with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research» (August 19-20, 2021) at Orléans, France; pp. 21-27. Available at: [https://interconf.top/...](https://interconf.top/)*
2. Surname N. (2021). Title of article or abstract. *InterConf, (71), 21-27. Retrieved from [https://interconf.top/...](https://interconf.top/)*

This issue of Scientific Collection «InterConf» contains the International Scientific and Practical Conference. The conference provides an interdisciplinary forum for researchers, practitioners and scholars to present and discuss the most recent innovations and developments in modern science. The aim of conference is to enable academics, researchers, practitioners and college students to publish their research findings, ideas, developments, and innovations.

©2021 Epi
©2021 Authors of the abstracts
©2021 Scientific Publishing Center «InterConf»

contact e-mail: info@interconf.top

webpage: www.interconf.top

TABLE OF CONTENTS

PART I

INTERNATIONAL ECONOMICS AND INTERNATIONAL RELATIONS

Vora R.		THE ALBANIAN PROBLEM AND THE USA ON THE EVE OF THE PARIS PEACE CONFERENCE IN 1919	6
---------	---	---	---

FINANCE AND CREDIT

Stahovschi A.		MANAGEMENT OF THE BANKING SERVICES AND PRODUCTS SYSTEM MANAGEMENTUL SISTEMULUI DE SERVICII ŞI PRODUSE BANCARE	18
---------------	---	---	----

Артимонова І.В. Белозерських В.Є.		АНАЛІЗ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	29
--------------------------------------	---	---	----

ACCOUNTING AND AUDITING

Sadigova F.		UNDERSTANDING EXPECTATION GAP IN TERMS OF CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR FINANCIAL REPORTING	39
-------------	---	--	----

PEDAGOGY AND EDUCATION

Karantoni M.		FROM INCORPORATION TO INTEGRATION AND EDUCATION OF DEAF CHILDREN IN THE MAINSTREAM SCHOOL	46
--------------	---	---	----

Karantonis D.		CASE STUDY OF A CHILD WITH THE AUTISM SPECTRUM DISORDER	56
---------------	---	---	----

Murzina O. Morguntsova S. Raznatovska O. Makyeyeva L. Pototska O. Bureha Y.		AXIOSPHERE OF THE FUTURE DOCTOR	64
--	---	---------------------------------	----

Rubinska B.I.		USING INTUITION AWAKENING FOR TRANSLATORS TO FORM METHODOLOGICAL COMPETENCE	72
---------------	---	---	----

Артеменко Л.І.		ПРОБЛЕМА МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЯК КЛЮЧОВОЇ	85
----------------	---	--	----

Кравець В.П. Кравець С.В.		ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	91
------------------------------	---	--	----

Лутфуллін В.С. Матяш Л.О. Лутфуллін М.В.		ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ОСВІТНІХ РЕФОРМ СІНГАПУРУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	110
--	---	--	-----

Петріченко О.А.		МОЖЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ПРИ НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ	123
-----------------	---	---	-----

Чаговець А.І. Сирова Ю.В.		ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДЕФІНІЦІЙ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ	138
------------------------------	---	--	-----

SOCIOLOGY AND SOCIETY

Балакірева О.М. Левін Р.Я.		НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ЗМІН ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	146
-------------------------------	---	---	-----

PHILOLOGY AND LINGUISTICS

Orel A. Vasik Y.		LANGUAGE OF CORONA-TWITTER: COVID-19 NEOLOGISMS	158
---------------------	---	---	-----

Султон Х.Б.		ТАДЖИКСКИЙ ЯЗЫК И НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ	165
-------------	---	---	-----

LAW AND INTERNATIONAL LAW

Chirița V.		REPERE CONCEPTUALE PRIVIND PREVENIREA GENERALĂ ȘI SPECIALĂ A CRIMINALITĂȚII	183
Mukhtarov F.I.		PRINCIPLE OF NON-USE OF FORCE OR THREAT OF FORCE IN INTERNATIONAL RELATIONS	189
Ursu V.		THE CRIMINAL JUSTICE INSTITUTIONS APPLICABLE TO "STIMULATING" THE COLLABORATION OF THE PERPETRATOR WITH THE STATE	197
Володина О.А. Курман Т.В.		К ВОПРОСУ ОБ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕДА ОБЪЕКТАМ АГРОСФЕРЫ И ЗДОРОВЬЮ ЧЕЛОВЕКА	206
Исмаилова Г.С. Вахидов Ф.Б.		РЕФОРМЫ СУДЕБНОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН СКВОЗЬ ПРИЗМУ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ И ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН	220

ARTS, CULTURAL STUDIES AND ETHNOGRAPHY

Данканич Г.М.		ТВОРЧА ПОСТАТЬ ПЕДАГОГА І СПІВАКА АНДРІЯ ЗАДОРА У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМИН МІЖ УГОРЩИНОЮ ТА УКРАЇНОЮ	237
---------------	---	--	-----

PART II**BIOLOGY AND BIOTECHNOLOGY**

Тажибаев А.		АДАПТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЛИСТЬЕВ РАСТЕНИЙ РЕГИОНА	246
-------------	---	---	-----

MEDICINE AND PHARMACY

Derbak M. Khramtsova I.		FREQUENCY OF EXACERBATIONS IN PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE AS ONE OF THE FACTORS OF PROGRESSION OF NON-ALCOHOLIC FATTY LIVER DISEASE	262
Liakh O. Tovt- Korshynska M. Koval V.		CLINICAL ASPECTS OF COPD IN PATIENTS WITH GERD	267
Motelica G. Chele N. Beliniuc S.		PREDICTION OF EXTRACTION DIFFICULTY FOR INFERIOR THIRD MOLAR	273
Sierik S.		ABIETANE QUINONE DITERPENES WITH ANTITUBERCULOSIS ACTIVITY ISOLATED FROM THE GENUS SALVIA	279
Toktogulova N. Zhakishева E. Kaliev T. Satarov U. Smirnova A.		COMPARISON OF BIOCHEMICAL PARAMETERS OF PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS WITH AND WITHOUT COVID-19	288

NATURE MANAGEMENT, RESOURCE SAVING AND ECOLOGY

Rudenko T.		VISITOR MONITORING IN PROTECTED AREAS: CONCEPTS, METHODS AND TRENDS	295
------------	---	---	-----

ENERGETICS

Тітко В.О. Березниченко В.О.		АНАЛІЗ ВІБРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ВУЗЛІВ ТУРБОГЕНЕРАТОРІВ З УРАХУВАННЯМ РЕЖИМІВ ЇХ ЕКСПЛУАТАЦІЇ	306
---------------------------------	---	---	-----

CHEMISTRY AND MATERIALS SCIENCE

Каплуненко В.Г. Косинов Н.В.		ДОНОРНО-АКЦЕПТОРНАЯ ТЕОРИЯ ГЕТЕРОГЕННОГО КАТАЛИЗА	316
Каплуненко В.Г. Косинов Н.В.		ПРЕОДОЛЕНИЕ ЗАПРЕТА САБАТЬЕ И КАТАЛИЗ БЕЗ КАТАЛИЗАТОРОВ	332

AGROTECHNOLOGIES AND AGRICULTURAL INDUSTRY

Садовська Н.П. Попович Г.Б. Гамор А.Ф. Середнянська М.Ю.		ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ПАСТЕРНАКУ ПОСІВНОГО ЗА ВИРОЩУВАННЯ В НИЗИННІЙ ЗОНІ ЗАКАРПАТТЯ	351
---	---	---	-----

LIGHT INDUSTRY AND FOOD INDUSTRY

Turganbaeva N. Isakova D.		INVESTIGATION AMINO ACID COMPOSITION OF DONKEY'S MILK OF THE KEGETY GORGE	363
------------------------------	---	--	-----

GENERAL ENGINEERING AND MECHANICS

Кунда Н.Т.		ЛОГІСТИЧНІ РІШЕННЯ В ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАННЯ ШВИДКОПСУВНИХ ПРОДУКТІВ	370
------------	---	---	-----

MODELING AND NANOTECHNOLOGY

Фуртат И.Э. Фуртат Ю.О.		ТЕПЛОМАССОПЕРЕНОС В ПОДЗЕМНЫХ ПРОНИЦАЕМЫХ ПЛАСТАХ	379
----------------------------	--	--	-----

INFORMATION AND WEB TECHNOLOGIES

Shmatko O. Fedorchenko V. Prochukhan D.		DETECTING CREDIT CARD FRAUD USING MACHINE LEARNING ALGORITHMS	393
---	---	--	-----

PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

Гарінов О.О. Скрипка І.М. Чхайло М.Б.		ВПЛИВ РОЗРОБЛЕНОГО КОМПЛЕКСУ СПЕЦІАЛЬНИХ ВПРАВ НА РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЗЮДОЇСТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ	404
---	---	---	-----

DOI 10.51582/interconf.19-20.08.2021.010

Кравець Володимир Петрович

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Україна

Кравець Світлана Володимирівна

кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Україна

**ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ**

Анотація. В статті проаналізовано особливості формування сексуальної компетентності шкільної молоді. Показано структуру сексуальної соціалізації, розглянуто сутність та змістове наповнення сексуальної освіти, статевого виховання, формування сексуальної та контрацептивної культури підлітків та юнаків. Всі теоретичні викладки підтверджуються суттєвим статистичним матеріалом. Вдало в роботі використано кращий європейський та світовий досвід формування сексуальної компетентності.

Ключові слова: сексуальність, сексуальна освіта, сексуальна культура, статеve виховання, сексуальна соціалізація

Сексуальна соціалізація школярів - це, передовсім, формування сексуальної компетентності, а саме здатності і готовності людини ефективно і оперативно вирішувати сексуальні завдання в конкретній ситуації на основі інтегрованих знань, предметних, в тому числі гігієнічних, навичок, особистого досвіду з міжстатевої комунікації.

Сексуальна соціалізація передовсім спрямована на те, щоб у людини не було комплексів у такій важливій життєвій сфері, як сексуальна, і розглядається як важлива складова підготовки школярів до сімейного життя. При цьому під сексуальною соціалізацією розуміють процес організованих (просвітніх, психологічних, здоров'язберігальних) і стихійних впливів на

особистість, що допомагають їй стати повноцінною людиною в сексуальному житті, забезпечують позитивне ставлення до представників протилежної статі, готують її управляти своєю сексуальністю та зберігати сексуальне і репродуктивне здоров'я, формують готовність до сексуального партнерства, виробляють почуття відповідальності за здоров'я майбутнього подружжя і дітей, формують культуру статевої поведінки, реальним показником яких є практичні дії в міжстатевому спілкуванні і сексуальному житті, що відповідають нормам моралі [1, с.199].

Метою сексуальної соціалізації є формування адекватних знань про прояви статі, що сприятиме зменшенню неуцтва, соромливості, заборонності, таємничості у питаннях, що стосуються цих проявів, попередженню у дітей шкідливих звичок і передчасного пробудження статевого потягу. Н. Клуге, німецький дослідник, додає до цього наступні елементи – прийняття особистістю сексуальних ролей, опанування сексуальних норм, навчання соціальним, емоційним і сексуальним моделям поведінки по відношенню до обох статей і сексуальних партнерів, моделювання сексуальних потреб в ніжності і чуттєвості, видів сексуального переживання, засвоєння сексуальних знань і, завдяки цьому, здатності встановлювати оптимальні стосунки з людьми своєї і протилежної статі [2].

Проводячи тривалу експериментальну роботу зі школярами середніх шкіл та студентами молодших курсів університетів, ми збільшили перелік цільових завдань сексуальної соціалізації за рахунок наступних: ознайомлення з основами статевої гігієни; допомога дітям і підліткам у розумінні змін, що відбуваються в організмі у період статевого дозрівання; профілактика і корекція високо ризикованої сексуальної поведінки; захист дітей і підлітків від можливих сексуальних домагань; інформування вихованців про різні еротичні та сексуальні реакції обох статей; підвищення відповідальності хлопчиків і дівчаток за можливі наслідки сексуальної поведінки; профілактика ранніх вагітностей, захворювань, що передаються статевим шляхом, тілесних та душевних наслідків абортів; формування критичного ставлення до публікацій в ЗМІ та в інтернеті, які стосуються питань еротики, сексуальності, сексу, тощо.

Отримані в процесі дослідницької роботи результати дають нам підстави стверджувати, що підлітків та юнаків необхідно вчити:

- а) без забобонів сприймати власну сексуальність і сексуальність іншого;
- б) кваліфіковано розмовляти про сексуальність і судити про неї;
- в) розвивати і тренувати критичний підхід і приймати вільне рішення щодо власних і чужих сексуальних установок;
- г) проявляти повагу сексуальної свободи інших;
- д) поважати і реалізовувати сексуальність у різноманітних стосунках між статями;
- е) оцінювати можливості і ризик при особистій реалізації сексуальних бажань;
- є) оцінювати суспільне значення сексуальності;
- ж) сприймати людську сексуальність як здорову і нормальну частину життя;
- з) проявляти рішучість, відмовляючись від нездорових звичок тощо.

У “Стандартах інформації про сексуальне життя”, розроблених Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я (ВООЗ) [3], особливо виділені такі установки зроблені акценти на таких установках: зазначено, що сексуальна інформованість дає можливість людям приймати обґрунтовані рішення і відповідно вибудовувати свою статеву поведінку, сприяє формуванню психосексуальної зрілості, роз'яснює їм про значення і наслідки сексуальної ініціації, навчає школярів відчувати сексуальність із задоволенням, протидіє сексуальним комплексам, страхам і фобіям, стимулює роздуми про сексуальність і різні норми та цінності з точки зору прав людини, щоб вона розвивала власне критичне ставлення до сексуальних проблем.

Дослідження, проведені групою аспірантів ТНПУ імені В. Гнатюка по різних країнах світу, засвідчили, що програми сексуальної освіти аж ніяк не сприяють прискоренню початку статевого життя учнів; шкільні заняття або віддаляють цей початок, або роблять його більш впорядкованим. Зокрема, Т. Паничок підтверджує це, посилаючись на висновок німецьких дослідників, котрі доводять, що діти, з якими в школі проводили статево виховання, діють

у статевому житті менш ризиковано, ніж їх «неосвічені» однолітки, більше захищені від сексуальних зловживань [4].

У ході аналізу наукової літератури ми дійшли висновку, що ключовою проблемою у розробці змісту сексуальної соціалізації є співвідношення вивчення питань сексуальності та ідеї навчання утриманню від дочасних статевих контактів. Серед різних підходів до сексуальної освіти (абстентивні, проконтрацептивні, всебічні, радикальні) найефективнішою, на наш погляд, є всебічна (поєднання абстентивного з проконтрацептивним підходом) сексуальна освіта, а найменш раціональними є абстентивна та радикальна сексуальна освіта.

Сьогодні сексуальна соціалізація формується стихійно і безсистемно з випадкових та нерідко неякісних джерел типу пліток, слухів, анекдотів, брутальної преси, моралізаторських повчань, стихійного емпіричного досвіду сексуальних контактів, порнографічних фільмів тощо. Необхідні з точки зору суспільної доцільності обмеження сексуальної активності породили крайні форми ідеологічних, моральних і побутових установок, згідно з якими сексуальні стосунки доцільні лише заради продовження роду і лише в цьому варіанті були прийнятними і терпимими. Інформація про статеві стосунки розцінювалась як шкідлива для підростаючого покоління. Праці радянських педагогів з проблем сексуального виховання тривалий період зводились до проповіді творчої активності і спортивних занять як «замінників» статевої поведінки. Окремі педагоги, не заперечуючи статевого виховання, вважають, що сексуальну освіту учнівська молодь повинна отримати шляхом самоосвіти – пошуком інформації та експериментуванням.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає змогу виділити фактори, котрі гальмують сексуальну соціалізацію в школах: ослаблення моральних регуляторів сексуальних практик; низький рівень теорії статевого виховання та сексуальної просвіти; відсутність точно вироблених програмних концепцій; недооцінка цієї частини виховання в загальній системі виховання та освіти; несприятливі суспільні, кадрові і матеріально-технічні умови; відсутність належних методичних рекомендацій для зі сексуальної освіти дітей; брак

літератури для вчителів і дітей, що стосується формування статевої свідомості, а також інших допоміжних дидактичних матеріалів з цієї проблеми.

На тлі обвальної лібералізації норм, що регулюють статеву поведінку підлітків, тривогу викликає низький рівень знань учнів відносно різних аспектів статевих стосунків. Незначна кількість дівчат (12,6 %) має адекватні початкові знання про міжстатеве спілкування. Причому їх рівень інформованості визначений уявленнями «*фольклору дворової культури*» та архетиповими міфологізаціями. 10 % дівчат у нашому опитуванні вважають цілком допустимою сексуальну близькість без використання спеціальних методів попередження вагітності. До 10-го класу кожна друга дівчина (48,3 %) знає, що статевий контакт під час менструації не може захистити жінку від вагітності; але лише 21,7 % дівчат знають, з якого віку можна починати використовувати протизаплідні таблетки. Ще менше дівчат (10,9 %) мають уявлення про аварійну контрацепцію. І в той же час власна оцінка своїх знань сильно завищена. Кожна п'ята дівчина (20,5 %) вважає, що вона має достатні знання в цій сфері. Таким чином, отримані результати підтвердили наше припущення щодо низького рівня сформованості сексуальної освіченості, вихованості та сексуальної культури у молоді.

В процесі сексуальної соціалізації варто враховувати той факт, що соціальне життя людини вносить серйозні корективи в природні механізми регуляції статевих стосунків. Ще Фрезер в кінці XIX на початку XX століття показав, що інтелектуальний розвиток етносу тісно пов'язаний з моральною культурою сексуальних стосунків: чим більше культурних обмежень у стосунках між статями і чим менше сексуальності в публічному житті, тим інтенсивніше і багатше інтелектуальне життя нації, вище рівень її цивілізації [5].

До основних параметрів сексуальності, що можуть коригуватися педагогічними впливами, Ю. Шапіро відносить: психічну стать, статеву ідентичність; еталони маскулінності – фемінінності; ставлення до протилежної статі; міжстатеву комунікацію і взаємодію, в т. ч. вміння вести перемовини; особистісні характеристики, особливо такі, як відповідальність,

толерантність, здатність приймати рішення; матрімоніальні цінності і готовність до виконання сімейних ролей – подружніх, батьківських; сексуальну освіту, метою якої є формування таких установок, знань і практичних навичок, які б максимально забезпечили високу якість сексуального здоров'я учнів і стали основою нормального психосексуального розвитку [6].

Нинішні школярі, Богу дякувати, не застали періоду замовчування сексуальної проблематики. І якщо в їх сім'ях ця тема залишається неартикульованою (не обговорюваною) і це створює враження, наче батьки живуть в рамках попередньої асексуальної парадигми, то засоби масової інформації, інтернет, спілкування з однолітками формують норму, за якою сексуальне спілкування – важлива чи навіть найважливіша частина життя сучасної людини, як чоловіка, так і жінки, що асексуальність це не менша ознака несучасності, “відсталості” для молодого людини, ніж старомодний одяг чи відсутність вищої освіти.

Сексуальна освіта має охоплювати широке коло питань, включаючи як біологічні і фізичні аспекти сексуальності, так і соціальні та емоційні тощо. На думку І. Кона, сексуальна просвіта корисна й ефективна тому, що:

1) діти і підлітки, котрі пройшли систематичний курс сексуальної просвіти, більше знають, і їх знання достовірні;

2) це не позбавляє їх від проблем і труднощів психосексуального розвитку, але полегшує розв'язання конфліктів, що при цьому виникають;

3) знання полегшують їм розуміння і терпимість до чужих поглядів і поведінки, що є цінним в особистісному і суспільному аспектах;

4) отримання знань про контрацепцію дозволяють зменшити кількість підліткових вагітностей й абортів;

5) майже всі сучасні шкільні програми сексуальної просвіти, поряд зі сексологічною інформацією, включають широке коло морально-психологічних проблем, котрі для підлітків актуальні та важливі [7].

Усвідомлення природи сексуальності робить людину чутливішою і уважнішою до інших людей, сприяючи тим самим зміцненню інтимних

стосунків і досягненню повнішого сексуального задоволення. Звісно, знання тих проблем, котрі пов'язані зі сексом, дало б змогу приймати розумні рішення. Зрозуміло, просте ознайомлення зі знаннями про зачаття недостатнє. Треба навчити дітей мистецтву вести позитивну розмову, умінню приймати рішення. Люди, котрі знають, як влаштований їх організм, як він діє в різних умовах, швидше помічають відхилення, що виникають в ньому, і звертаються за медичною допомогою.

До детермінантів сексуальної просвіти окремі дослідники відносять й активне вживання школярами інвективної лексики. Педагогіка традиційно піклувалась про придушення в підлітках чуттєвості шляхом табування тілесних переживань, «брудних розмов» тощо. Однак обговорення заборонених тем з однолітками не лише допомагає підліткові отримати інформацію, в якій йому відмовляють дорослі, а й усвідомити природність своїх переживань і частково розрядити їх напруженість, послабити страх сміхом. Не дивлячись на те, що інвективи вживаються в іншому розумінні, діти можуть сприймати їх буквально. [8].

Часом діти розширюють межі демонстрації своєї дорослості, намагаються розповісти дорослим свої жарти (анекдоти) зі сексуальним підтекстом. Це дає змогу їм відчувати себе достатньо дорослими, дає право належності до старших. Якщо подібні мовні дослідження не виходять за межі пристойності, їх можна ігнорувати. Хоч інвективна лексика і є частиною будь-якої національної культури, все ж вважається, що „висловлювання” в присутності дітей – небажані. Культурна людина може обійтися без нецензурних виразів. Але знати ці вирази їй, мабуть, потрібно, адже часто гумор – не лише серед колег, але і в засобах масової інформації – буває побудований на асоціаціях з нецензурними виразами, прислів'ями чи „масними” анекдотами. Окрім того, в спілкуванні інвективи відіграють певну роль „паролів”, що свідчать про належність до свого кола. До слова, найчастіше інвективи несуть не смислове, а емоційне навантаження, приводять до емоційного розвантаження. При цьому сила розрядки залежить не від буквального змісту інвективи, а від ступеня її заборонності.

Не варто розповідати дітям про можливі сексуальні збочення, щоб не викликати в них небажаної реакції наслідування. В жодному випадку не можна говорити про секс цинічно, грубо. Не дає особливого ефекту інформація про шкоду здоров'ю, яка може бути пов'язана з ймовірним зараженням венеричною хворобою: не всі здатні задумуватися про наслідки своєї поведінки, а тим більше сприймати ймовірність чогось як реальність. Навпаки, сформована висока вимогливість, вибірковість, висока розбірливість щодо можливих об'єктів статевих контактів суттєво обмежують ймовірність самих цих контактів.

У роботі зі сексуальної освіти, на наш погляд, можна практикувати:

використання змісту предметів шкільного навчання, передовсім з української та зарубіжної літератури, біології, історії, права, трудового навчання, хімії тощо; запровадження в старших класах факультативів, присвячених проблемам формування сім'янина, материнства та батьківства; виконання школярами різноманітних самостійних завдань: зібрати прислів'я, приказки, уривки з віршів про успішну сім'ю, щасливе материнство й батьківство, написати сценарій весілля чи урочистого запису дитини в органах РАЦСу тощо; проведення в позаурочний час заходів, орієнтованих на дошлюбну підготовку учнівської молоді – лекцій, бесід, диспутів, лекторіїв, читацьких конференцій тощо.

Заслугує на наслідування ранній початок сексуальної освіти в багатьох країнах Європи. Початкова школа найкраще підходить для того, щоб навчити дітей базовим знанням, які пізніше будуть розширені. Експерти кажуть, що занадто пізно починати статеve виховання, коли діти вже знаходяться в пубертатному віці. В молодших класах діти менше соромляться статевих проблем, а тому з ними легше говорити на ці теми. Та й питання вони формулюють простіше і вільніше, без сорому перед однокласниками.

Польський вчений Д. Кічі, основним завданням статевого виховання вважає формування правильної позиції щодо статевого життя, норм і цінностей моралі, культури, емоційного і етичного сприймання вироблення відповідальності за свої дії та вчинки [9]. Німецький дослідник Ф. Кох (F.

Koch) доводить, що одним з основних завдань сексуальної соціалізації є формування у школярів відповідної до віку сексуальної поведінки. Учні повинні навчитися приймати розумні рішення і нести відповідальність за свої дії, а також вчинки стосовно партнера [10]. Серед інших завдань дослідники називають формування вміння будувати міжстатеві відносини, засновані на взаєморозумінні й взаємоповазі потреб та меж один одного, а також вміння вести мову про сексуальність, емоції та відносини, а також вміти це правильно пояснити.

Д.Кірбі в кінці ХХ століття довів, що програми, які не просто закликали підлітків не поспішати з початком статевого життя, а й навчали їх правилам безпечного сексу, значно ефективніші від тих, які пропагували лише сексуальне утримання [11].

Велика увага в статевому вихованні приділяється формуванню правильних взаємин статей. Відомий науковець з Німеччини Е. Фромм (E. Fromm) мету статевого виховання вбачав, перш за все, у розвитку вміння любити, а також у становленні таких якостей особистості як: солідарна поведінка (підтримка партнера в спільних діях і бесідах, що виражається через мову, жести, міміку, тілесні сигнали), комунікативні здібності, довіра, емпатія [12].

Не менш значимою у статевому вихованні молоді вважається гігієнічна концепція, спрямована на ознайомлення дітей і підлітків з основними особистою гігієни. Особлива увага приділяється тому факту, що початок статевих змін змінюється в залежності від індивідуумів і що це природно і нормально. Викликає стурбованість незнання багатьма школярами правил особистої гігієни в пункті носіння одягу відповідно до погоди. Школярі заявляють, що одягаються тепло лише у випадку сильних морозів (56 %), 31 % завжди одягається тепло, 23 % хлопців не одягають теплої білизни ніколи, стільки ж одягають її під тиском батьків. Серед гігієнічних навичок, які формують у дітей, варто особливо виділити дотримання гігієни статевих органів.

У результаті опитування старшокласників, можна зробити висновок, що чимало з них усвідомлює негативні наслідки дочасних сексуальних контактів. Серед найпоширеніших відповідей школярів ми відзначили наступні:

1. Дошлюбний секс часто веде до розриву (42 % дівчат, 12 % юнаків).
2. Дошлюбні стосунки можуть призвести до вагітності (56 % дівчат, 40 % юнаків).
3. Дочасні, особливо випадкові, стосунки можуть призвести до ЗПСШ (73 % дівчат, 77 % юнаків).
4. Молоді, котрі мають дошлюбний сексуальний досвід, менш щасливі і більш схильні до розлучень (32 % дівчат, 16 % юнаків).
5. Дошлюбний секс детермінує позашлюбні зв'язки – в них зламане внутрішнє табу (18 % дівчат, 8 % юнаків).
6. Дошлюбний секс може нашкодити репутації молодій людині (36 % дівчат, 8 % юнаків).
7. Надмірна доступність дівчини відштовхує від неї юнака, він перестає її поважати (48 % дівчат, 24 % юнаків).
8. Серйозний ризик виникнення негативних психологічних наслідків у подальшому житті – особливо для дівчат.

Важливим завданням статевого виховання ми вважаємо ознайомлення молоді зі соціально-правовим аспектом міжстатевих стосунків. Визнання прав особистості неминуче включає в себе право на індивідуальні особливості сексуальної поведінки, на недоторканість інтимного життя, в яке держава та її органи ні за яких обставин не повинні втручатися. До сексуальних прав відносять: право на сексуальну свободу, котра вітає можливість повністю виразити свій сексуальний потенціал; право на сексуальну автономію, тілесну недоторканість і безпеку; право на сексуальну інтимність, щоб ніхто не втручався у сексуальні рішення і дії особистості, якщо лише вони не порушують прав інших осіб; право на сексуальну справедливість і рівність, що передбачає свободу від дискримінації; право на сексуальне задоволення; право на емоційне самовираження; право на вільне сексуальне спілкування; право на вільний і відповідальний репродуктивний вибір; право на сексуальну інформацію; право на охорону сексуального здоров'я.

В розмовах з дітьми доцільно дотримуватися наступних правил:

1. Розмови мають бути правдиві й повинні ґрунтуватися на взаємному спілкуванні, під час якого конче потрібне вміння слухати.

2. Що б дитина не висловила – запитання, сумнів, власну думку, - треба вислухати це зі спокоєм. Не критикувати, не насміхатися і не втікати від незручних для себе тем. Дозволити дитині безпечно висловити свої погляди.

5. Якщо має місце незгода з її поглядами, треба просто сказати: *”Я маю щодо цього іншу думку”*.

6. Не треба думати, що батьки знають все ліпше від дитини, не варто узагальнювати: *”Ти ніколи...”*, *”Ти завжди...”*. Варто пам’ятати, що кожна розмова з дитиною – це черговий урок для самих батьків.

8. До дитини треба ставитися відповідно до її віку. Часом доцільно дивитися на проблему очима дитини, не нехтувати її почуттями, переживаннями, хвилюваннями.

Недопустимі розмови типу *”ex cathedra”* – лекції людини, що вважає себе дуже авторитетною та виголошує їх авторитарним, безапеляційним тоном, який не передбачає жодних дискусій. Такий тип контакту важко назвати розмовою. Це, радше монолог людини, що сама вважає себе авторитетом. Дитина не виступає в цій розмові партнером для дискусії.

Не можна використовувати розмови, в яких легковажать, насміхаються, нехтують, принижують. Розмови такого типу характерні для батьків із низькою педагогічною зрілістю, занадто зайнятих своїм життям і власними справами, щоб зупинитися й спокійно придивитись до проблем своїх дітей; вони також характерні для тих, які не зовсім готові поглянути на свою дитину як на особу, що розпочинає шлях до дорослого життя.

Сексуальна освіта окрім питань здоров’я (сексуального, репродуктивного) повинна розвивати низку психологічних умінь, які, з одного боку, є частиною загальних життєвих умінь, а з другого, – необхідні для формування здорових, психологічно комфортних сексуальних стосунків. Це вміння спілкуватися, слухати партнера, домовлятися, відстоювати свою думку, просити пораду і допомогу, приймати рішення тощо.

Окремі дослідники намагаються обґрунтувати проблему статевого виховання, як проблему правильної організації переключення дитячої енергетики (сублімації). В такому значенні хорошими засобами, на їх думку, можуть виступати інтенсивні заняття спортом, різноманітні захоплення, танці, яким присвячували весь вільний час, або сильну втому, якої досягали, виконуючи в кінці дня фізичні вправи, після котрих ще й приймали холодний душ.

Важливим завданням статевого виховання є профілактика занять мастурбацією серед дітей і підлітків. Адже більшість юнаків (70–90 %) і дуже багато дівчат (30–60 %) отримують перше уявлення про сексуальні реакції свого тіла, займаючись нею. Підліткам доцільно підказати деякі способи боротьби з цією звичкою:

- після сну швидко вставати з ліжка. Ранкова ерекція, що часто спонукає до мастурбації, проходить відразу після спорожнення сечового міхура;

- вечірня пробіжка чи декілька фізичних вправ перед сном (до легкої втоми) допоможуть швидше заснути, щоб менше тривожили еротичні фантазії,

- фізична робота і спорт знімають статеве напруження;

- уникання перегляду еротичних фільмів і журналів, що шкодить боротьбі з онанізмом;

- треба більше дружити з однолітками протилежної статі і не соромитися чистих, щирих почуттів.

- мастурбація не призводить до психічних розладів, формування гомосексуальної орієнтації. У дітей, батьки яких спокійно реагують на цей спосіб пізнання власного тіла, вона минає як певний етап розвитку.

Особливу увагу необхідно звернути на організацію широкого досвіду нестатевої любові. З почуттям любові дитина знайома з перших днів свого життя. Вона любить маму, тата, бабусю, рідних. Дуже важливо зберегти в дитині це чисте, щире почуття, навчити її проявляти увагу, турботу, ніжність до близьких людей. Саме тому треба, щоб дитина росла в сім'ї, де панує дух любові, поваги, обопільної допомоги й розуміння. У вихованні досвіду

нестатевої любові важливе значення варто приділити культивуванню в дітей соціальних видів любові: любов до рідного дому, до рідних і близьких, праці, мистецтва, природи, тварин. Навчити любити – значить навчити завжди захоплюватись прекрасним, значить навчити творити добро, приносити близьким радість.

В процесі опитування випускникам школи та студентам університету задавалося питання про те, як вони ставляться до сексуальних контактів у підлітковому віці. Практично кожний шостий респондент (15,9%) вказав на те, що у нього був досвід статевих стосунків. Решта ж не мали подібного досвіду. При цьому безумовно сприймають вікову обмежувальну норму і дотримувалися її. Серед дівчат таких більше, ніж серед юнаків – 41,9% проти 29,6%.

Структурним компонентом сексуальної соціалізації є формування сексуальної культури особистості. У ХХІ столітті формування сексуальної культури різних соціальних груп, в тому числі учнівської молоді здійснюється в рамках наступних цивілізаційних тенденцій: глобалізації, взаємопроникнення культур та ініціатив, що стосуються питань сексуальності; індивідуалізації зростання значущості індивідуального вибору, в тому числі сексуального і статевого партнера, можливості індивідуального конструювання власної сексуальної біографії, вибору імперативів сексуальної культури ; інформатизації, що призвела до виникнення як нових можливостей (кіберсекс, сайти знайомств), так і нових небезпек і ризиків; сексуалізації ЗМІ та реклами тощо.

Уявлення юнаків і дівчат про сексуальну культуру розмиті, інтуїтивні, не систематизовані. Приблизно 40% старшокласників та студентів Тернопільського національного педагогічного університету висловились про те, що сексуальна культура є ніщо інше, як ставлення особистості до власного сексуального життя та статевої поведінки. 12% респондентів бачать в ній систему дій і ставлень, при допомозі яких задовольняється статевий потяг особистості. Навіть до випадкових сексуальних контактів 72% юнаків та 45% дівчат в цілому ставляться позитивно.

Основними тенденціями розвитку масової сексуальної культури в Україні сьогодні є: вульгаризація, зведення складних любовно-еротичних почуттів і переживань до примітивної і стандартної сексуальної техніки; комерціалізація, надприбутки секс-індустрії, що не має нічого спільного ні з етикою, ні з естетикою, ні з педагогікою; вестернізація (орієнтація на західні сексуальні традиції); гедонізація, коли сексуальна насолода визнається позитивною соціальною і культурною цінністю і включається не лише у побутову, але й у високу культуру; тимчасовість сексуального партнерства, яка похідна від високої соціальної мобільності, що створює ситуацію ненадійності та соціальної визначеності тощо.

Сексуальна культура включає в себе: спроможність прогнозувати ситуації, здатність своєчасно і відверто розмовляти з партнером (наприклад, про попередженні вагітності), вміння користуватися презервативом, обізнаність про свій діапазон прийнятності, уміння ясно висловлювати свої бажання і очікування, емпатію щодо партнера, вміння розділяти з партнером емоційні почуття, навички самоконтролю, вміння вирішувати конфлікти тощо. Але отримати більш повне задоволення і насолоду в любові отримує той, хто опанував знаннями і умінням їх використовувати на практиці в «*ars amande*» (мистецтво любові).

Формувати сексуальну культуру особистості необхідно починати з виховання позитивного ставлення до сексуальності, формування правильного сприйняття її проявів. З. Фройд писав: «Щоб людина була щасливою, фізично і психічно здоровою та жила довго, потрібно, аби вона отримувала задоволення від двох речей: кохання і роботи» [13]. У своїй експериментальній роботі ми просили студентів старших курсів педуніверситету висловитися з приводу того, що вони думають про секс. Респонденти відповіли: «Секс - джерело зміцнення зв'язків між партнерами; Секс продовжує життя; Вдале сексуальне життя позитивно впливає на психічну рівновагу людини; Секс - джерело гарного настрою; Це - самий результативний засіб від стресу; Чим більше сексу - тим більше бажання; Найефективніший засіб для схуднення; Постійні заняття любов'ю покращують

кровообіг; Регулярні заняття сексом здатні поліпшити обмін речовин в організмі”.

Не варто, мабуть, дорослим вдаватись до святенництва і пояснювати сексуальну взаємодію лише в контексті репродуктивної доцільності. Ще древній філософ Аристін, перший теоретик гедонізму, доводив, що насолода, задоволення є великим благом і метою життя, рушійною силою людських вчинків, у т. ч. і сексуальної поведінки. А Фройд доводив, що секс задовольняє низку функціональних потреб людини, а не лише потрібний для продовження роду.

Одним з напрямків у сексуальній соціалізації є формування здорової сексуальності. Щоб збудити свою сексуальність, передовсім, треба сформуванати установку: бажання бути сексуальним. Для цього необхідно полюбити себе в широкому розумінні цього слова. Любов до себе - це здатність насолоджуватися життям, здатність отримувати задоволення від спілкування з представниками іншої статі.

Друге – треба сформуванати любов до власного тіла. Комплекси щодо неповноцінності тіла часто гальмують розкриття сексуальності. Насправді людину сприймають так, як себе сприймає вона сама. Як тільки людина навчиться любити свої власні форми, вони тут же почнуть приваблювати увагу протилежної статі.

Третім кроком з розвитку сексуальності є підвищення самооцінки і розвиток впевненості в собі. Лише впевнена в собі людина може стати сексуальною.

Четверте - необхідно впритул зайнятись своїм здоров'ям, своєю поставою і ходою, включити в режим дня ранкову гімнастику, маючи на увазі і інтимну гімнастику.

П'яте - доцільно рекомендуванати частіше змінюванати імідж, змінюванати зачіску, змінюванати макіяж, оновлюванати гардероб – це і тому подібне приводить до змін в характері.

Шосте - щоб бути по-справжньому сексуальним, треба любити представників протилежної статі і любити секс.

Важливу роль у формуванні гармонійних сексуальних стосунків відіграє комунікація. На жаль, сучасна молодь недооцінює її значення. Причина цього криється, перш за все, в особливостях сексуальної соціалізації в дитячі роки, так як вихована в традиціях не обговорювати сексуальних проблем. Адже з дитинства звикаєш до того, що запитувати про функціонування статевих органів, а тим більше називати їх – непристойно, що поведінку, спрямовану на задоволення сексуальних потреб, вважають аморальною.

Уміння говорити про секс з використанням адекватної термінології є важливою ознакою сексуально культурної особистості. Взагалі партнерам треба мати свій еротичний словник. Варто навчитися постановці питань партнерові, відповіді на які можуть гармонізувати сексуальні стосунки.

Сексуальна культура – це передовсім культура пестоців. Найпринциповішим і найважливішим моментом у сфері культурних сексуальних стосунків є те, що під час цих взаємин проходить наче своєрідний обмін прав на тіло. Тілом чоловіка повинна повністю розпоряджатися жінка, тілом жінки – чоловік.

Важливим у сексуальній культурі є уміння урізноманітнювати сексуальне спілкування. Варіації в позиціях, рухах і ритмі завжди сприяють гармонізації сексуальних стосунків у подружній парі. Передбачуваність вчинків гасить бажання. Несподіваність – основний супутник різноманітності в сексі. Існує психологічний закон притуплюваності: дія, що часто повторюється, з часом викликає все меншу реакцію. У сексуальній культурі важливим є вміння вдаватися до еротичних і сексуальних забав, підключити елементи гри і фантазію, еротичні рольові ігри.

З огляду на вищевикладене, можна рекомендувати молодим подружнім парам передовсім прийняти одне важливе рішення – працювати над сімейним сексом, а не пускати його на самоплив. Будь-які стосунки, котрі існують самі собою, безконтрольно, в тому числі і сексуальні, приречені на провал.

Якщо в американській подружній парі виникають конфлікти сексуального характеру, то партнери не посоромляться звернутися до фахівця зі сімейних чи сексуальних стосунків, спробувати принаймні найпростішу

терапію. А в Україні не прийнято виносити на люди сімейно-сексуальні проблеми. Звертатися до психотерапевта чи сексолога люди вважають справою негідною. В Україні має місце міфологічне уявлення про так звану стигматизацію: якщо хтось піде до психотерапевта, значить він ненормальний, недієздатний. Українська ментальність не передбачає обговорення сексуальної тематики, вважаючи її якоюсь сороміцькою, про що краще помовчати. Звідси виникають проблеми недорозуміння.

Важливим завданням сексуальної педагогіки є формування репродуктивної та контрацептивної культури учнівської молоді, оскільки в процесі сексуальної соціалізації піднімаються питання репродукції, відмінності чоловічого та жіночого вкладу в цей процес. Репродуктивна культура – це сукупність знань, умінь, цінностей, що регулюють репродуктивну поведінку людини як систему дій і стосунків з відтворення людського роду в рамках наявних біологічних і соціальних можливостей. Маючи високу сексуальну культуру, індивід в той же час щодо репродуктивної культури може мати фрагментарні уявлення.

На жаль, в Україні у молоді недостатній рівень знань про планування сім'ї, репродуктивне та сексуальне здоров'я, безпечний секс, контрацепцію тощо. Про це свідчить навіть самооцінка старшокласниками шкіл м. Тернополя і області (опитано 496 осіб) про методи і засоби попередження вагітності: Так, найвищою оцінкою себе оцінили 15,1% юнаків і 11,5% дівчат, чотири бали виставили собі 47,5% і 48,4% відповідно, на три бали згодні 24,3% і 21,5%, нижчими балами оцінили себе 11,9% хлопців та 16,6% дівчат (у інших відповіді не було). Лише 2% респондентів сказали, що вони отримали знання про запобігання вагітності у школі. Найвідомішими для школярів засобами контрацепції були презервативи (98% - юнаки, 89% - дівчата), комбіновані оральні контрацептиви (59,4% і 56,0% відповідно), внутрішньоматкова спіраль (58,9% і 73,9%), перерваний статевий акт (24,5% і 50,1%).

За даними нашого опитування серед старшокласниць та студенток молодших курсів педуніверситету (15–19 років), майже половина (47%)

опитаних дівчат не знають, в яку консультацію вони можуть звернутися в разі необхідності, в той час як у кожної третьої з них є в цьому гостра потреба. І це при тому, що вік сексуального дебюту сьогодні знизився, а частота вагітностей, пологів, та абортів у юному віці зростає. Співвідношення пологів і абортів у підлітків становить 1:5. На цю вікову групу припадала переважна більшість кримінальних абортів.

На думку психологів, проблему абортів зокрема і контрацептивної культури взагалі найшвидше вдасться вирішити не заборонними, а просвітніми заходами. Боротися з абортами треба не заборонами, треба вчити молодь правильним методам планування вагітності, пояснювати шкідливість і небезпеку безсистемних сексуальних контактів. Школярів слід знайомити з фактами запобігання дочасної вагітності, обговорювати фізичні, соціальні, емоційні, правові, фінансові, освітні, психологічні та медичні наслідки підліткової вагітності. Найголовніше, що повинна засвоїти молодь - небажану вагітність необхідно не переривати, а попереджувати, використовуючи протизаплідні засоби.

Не викликає сумніву те, що до контрацепції для сексуально активних підлітків ставляться найстрогіші вимоги: надійність; стерпність; безпека для здоров'я підлітка; добра зворотність контрацепції (відновлення фертильної здатності); доступність за ціною і можливістю придбання; конфіденційність; економічна доцільність; зручність у використанні, відсутність негативного впливу на сексуальну функцію, психіку під час сексу та деякі інші критерії соціального та особистого характеру. При цьому слід враховувати сексуальні особливості дівчаток-підлітків, а саме нерегулярне статеве життя, нерегулярні менструації (до 25%), недостатня сексуальна освіченість, страх виявлення засобів контрацепції батьками чи близькими нерозбірливість в партнерах тощо.

Список джерел:

1. Кравець В.П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості. – Монографія. – Тернопіль: ТНПУ, 2008. – 476 с.

2. Kluge, Norbert. Einführung in die Sexualpädagogik. – Darmstadt, 1978. – 282 s.
3. Standards for Sexuality Education in Europe. WHO Regional Office for Europe and BZgA. Federal Centre for Health Education, BZgA, Cologne, 2010. – 75 s.
4. Паничок Т. Я. Статеве виховання учнівської молоді у Німеччині: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.07 / Тетяна Ярославівна Паничок. – Тернопіль, 2010. – 163 с.
5. Фрэзер Дж.Дж. Золотая ветвь. Москва:Эксмо, 2006. 960 с.
6. Шапиро Ю.Б. Половое воспитание, сексуальное образование и подготовка к семейной жизни. Москва: Институт социальной работы, 1997. С. 131-137
7. Кон И.С. Подростковая сексуальность на пороге XXI века. – Дубна: Феникс, 2001. – 208 с.
8. Макаренко А. С. Твори в семи томах. – Т.4. – К.: Рад. школа, 1964.
9. Cichy D. Niektóre problemy wychowania seksualnego / D. Cichy // “Problemy Rodziny”. – 1973. – № 2. – pp.8–12.
10. Koch F. Sexualität, Erziehung und Gesellschaft. Vondergeschlechtlichen Unterweisungszuremanzipatorischen Sexualpädagogik / Friedrich Koch. – Frankfurt am Main: KRATZ-DREISBACH, 2000. – 389 s.
11. Кірбі Д. Виховання сексуальності; оцінка програм і результатів, N J., Network Publication, 1984.- 212 с.
12. Fromm E. Die Kunst des Liebens / Erich Fromm. – Frankfurt : Verlag Ullstein GmbH, 1987. – S. 20–23
13. Фрейд З. Половое просвещение детей//Сексология (Хрестоматия). – СПб.: Питер, 2001. С. 26-34